

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm Septembris Et Octobris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10262

De S. Vuenceslao martyre.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77413)

MARTYRIUM SANCTI VENCESLAI DVCIS
BOIEMIAE ET MARTYRIS, EX D. IOHANNIS DVBR-
uj Olomucensis Episcopi historiae Boemicae libro quarto & quinto
conscripnm. Consentunt MS. codices & anti-
quissima Martyrologia.

Septēb. 28.
Cap. 1.
S. Venceslai
parentes.
3. Reg. 18.

Educatur S.
Venceslaus
à Ludmilla
auiā suā.

ANCTVS Venceslaus Boemiae Dux, patre Christianis-
simo simul ac religiosissimo Vratislao, matre verò Dra-
homira Lucēsi, à Christiana religione alienissima, proge-
nitus fuit. Siquidem longè seueriorem immaniolem que
in Christianos, quàm Iezabel in prophetas, ea se exhibu-
it. Qua de causa Ludmilla Vratislai Ducis mater, per spe-
ciem visitandi salutandique Drahomiram matrem suam
Pragam adiit. Reuerà vt alterum filiorū (duos enim ha-
bebat Venceslaum & Boleslaum) sibi dari nutriendum
impetraret. Cui cum oblata esset tam à patre quàm à
matre legendi, vtrum accipere vellet, potestas, Vencesla-
um, in quo melior indoles meliorque spes elucebat, sibi adoptauit, aluitque dein-
cēps pro suo: praeceptorem ei adiungens Paulum sacrificulum suum, virum opini-
one sanctitatis celebrem. Hic domi aliquandiu puerum docuit, post author fuit, vt
Budecum, ad Nycenum presbyterum ludi illic magistrum mitteretur, inquitens, maio-
res ibi eum in literis & disciplinis Christianis profectus facturum, inter multos condi-
scipulos Christianos: Nam hac praecipua cura erat auiā, vt nepos Christianam reli-
gionem ante omnia disceret coleretque.

Cap. 2.
Drahomira
in Christia-
nos perfe-
cutio.

Interim marito funerato, filijsque adhuc ætate imbecillioribus, Drahomira regi-
men inuadit, ac statim odium in Christianos malè diu dissimulatum detegit, edicto
proposito, vt templa Christiani occluderent, à cultu caeremonijsque abstinere. Sa-
cerdotes populum nè docerent, nec ludimagistri discipulos. Secus facientibus car-
cer, exilium, mors denunciata. Pragæ magistratus immutati, & pro Christianis ido-
latræ crudelissimi substituti, quorum instinctu clam, palamque, ac semper impune
fidei cultores indignè tractabantur occidebanturque. At si quis ex Christianis, vel se
defendendo, vnum illorum aliquem interfecisset, pro vno in decem capita animadu-
uertebatur. Tum verò, secundum tam impia, tamque immania matris facinora,
Venceslaus qui haecenus, nè in principatum succederet, ætatis studiorumque excu-
satione utebatur, auiā maximè hortatu, pollicentis se quoque curarum nepotis so-
re participem, magno omnium assensu, regimen in Boiemos suscepit.

S. Vencesla-
us creatur
Dux Boie-
miae,
Cap. 3.

Boleslao fra-
tri heredi-
tatis portio
datur.

Ad tollendam igitur fraternam discordiam, quam plerunquè inter fratres bona
indiuia suscitare solent, in ipso statim principatus introitu decernitur, vt Boleslao
fratri iuniori pars aliqua hereditatis assignetur, finesque vtriusque ditionis constitu-
antur. Boleslavia ei assignata est cum territorio suo ultra Albin, ita vt Albin fluius
citra vltraque terras finiret. Mater iuniorum filium moribus suis congruentem secu-
ta est: Venceslaus principis thronum solus Pragæ obtinuit. Alius fortasè mutato
honore, id quod subinde vsuuenire videmus, mores quoque aucta dignitate & po-
tentia immutaret: at Venceslaus ab omni ambitione inuictus, demissius penè prin-
ceps, quàm priuatus agebat, aliquantotumque diligentius obseruabat, nè quid de insti-
tuto prioris vitæ apud auiā trāfactæ intermitteret. Nam & noctibus intentius quàm
prius ad psallendos psalmos, laudesque Deo dicendas utebatur, & dies per plura
pietatis officia transigebat, crebrius in funus prodeundo, languentes inuisendo, la-
ceros nudosque conuestiando, pauperes alimentis sustentando. Instituerat præter-
eā sibi inedia ac vigilia quoddam, quasi cum auiā certamen, experiri fatagens, ipse,
an illa sepius ieiunaret, peruigilaretque.

S. Venceslai
pietas.

Cap. 4.
Drahomira
in S. Ludmil-
lā inuidia.

S. Ludmilla
se preparat
per bona
opera ad
martyrium.

Interim Drahomira dirumpi præ inuidia, secumque nefaria aduersus soctū me-
ditari, quòd illa maiore gratia apud Venceslaum, quàm ipsa mater polleret, religi-
onemque Christianam nimis prolixè proueheret. Nec longius nefariè meditata per-
ficere distulit, quàm inuenit cædis perficiendæ audaces sicarios. Instate exitij die quem
Ludmilla futurū diuinitus præuiderat, vocat ad se clientulos omnes, mercedemque
cuique suam dissoluit. Et præterea quicquid in penu, in cella, in horreis, in loculis re-
dundaret, id sua manu in sinus vsusque pauperum transfudit. Post hæc remotis arbi-
tris,

tris, ac solo adhibito Paulo sacerdote, ante aram prouoluitur, factaque exomologesi, de manu eiusdem sacerdotis sacrosanctum vitæ accipit viaticum, mox inde fini suo propitium Deum exorat, cum ecce tibi eadem hora submissi à nuru, Thomas & Gu- In templo necatur. mo, non tam genere quam scelere nobiles, in sacrarium irrumpunt, ac velo, quo sancta vidua caput velatum habuit, elisis faucibus prostratam suffocant.

Non desuere qui Venceslaus ex eade auia vehementer perturbatū, ad vliscen- Cap. 5. Nulla in Venceslao vliscendi libido. dum inflammarent. Alij, si ipse vliscisci nollet, sibi hanc dari prouinciam deposcebāt. Utrosque ille, quam potuit, grauissimis verbis corripuit, quod aliena à pietate erga qualemcunque matrem, aliena deinde à modestia & tolerantia Christiana suadere Deur. 32. auderent, ignari, aut parum memores, quid ore suo dicat Dominus: Mea ultio est, & ego retribuam illis in tempore. Quemadmodum euenit, anno nōdum reuoluto, ut ambo sceleris ministri, non solum miserè, sed etiam notabiliter extinguerentur: Sicarijs diuinitus inflata pœna & eorū posteris. notam videlicet vterque suam ad posteros transmittens. Nam cum alter eorum barba rutila insignis, alter malè pedatus esset, non aliter nati natorum, & qui hodiè nascuntur ab illis, vel ruffescunt, vel à pedibus laborāt: nam vtraque familia apud Boemos etiam nunc extat. Cæterum impiæ matri idè impunitas diuturnior concessa videbatur, ut filij pietas, quò diutiùs illam mater infectaretur, hoc clarior euaderet. Tametsi alios quoquè præter ipsam matrem, molestos sibi infestosq; habuit, quasi parum idoneus ad exequenda Principis munia, quæ exequi, nō per sacra & cæremonias, sed magis per arma & acies oporteret.

Ante alios autem Radislaus Gurimensis princeps, Mistibogij filius, hac vana spe Cap. 6. Radislaus quidam aduersus sanctum virum insurgit. inflabatur, quasi solo armorum terrore Venceslaus expugnari posset, agros eius incurfare, armatosque illi viros ostendere incipit, nec vllos legatos de pace agētes audire vult, immò quò magis Venceslaus paci studuit, eò maiorem etiam suspicionem pauoris aduersario faciebat, adèd vt superbissimè tandem Venceslao responderet: Se, nisi tradito sibi totius Boemiæ principatu, ab armis non discessurum. Coactus igitur à suis Venceslaus, militem atque aciem contra Radislaum instruit: vidensque omninò iam sibi dimicandum esse, classicum cani vetat, priusquam ipse Radislaum alloquatur. Data alloquendi potestate, Si aliter, inquit, nisi prælio res pacificari nequit, cur non potius sine magna aliorum clade, sine multo infantium sanguine, ipsi inter nos singulari certamine decernimus? victoria permiffuri, vter vtri iustius imperare debeat. Perindè quasi iam manibus victoriam Radislaus teneret, conditione proposita lætari, instareque, & ad pugnam ineundam festinare. Loriculam super cilicinan vestem indutus, paruoque ensiculo succinctus erat Venceslaus, cum in arenam prodiret. At Radislaus cataphractus hastatusque, cum longa insuper machera Assumit arma S. Crucis contra hostem suū S. Venceslaus. Diuinitus liberatur. contra sese inferebat, erecta vtrinque acie velut ad noua rei spectaculū. Nouū enim esse videbatur, vt ipse Venceslaus pro imbelli habitus, componere se cum bellatore auderet. Vbi sub idum ventum est, alter signo crucis frontem pingit, alter hastā vibrare festinat, idemque subitò Angelos videt, atque hanc vocem velut ab homine promptā, ponè se exaudit: Nè feri. Ac nemine conspecto, qui illā promiserit, vim numinis, fauore propitio Venceslaum prosequenti veritus, humi procumbit, veniam audaciæ exposcit, seque potestati victoris permittit. Alleuat prostratum Venceslaus, dataque venia, & dignitate ei restituta, monet vt contumaciam in obsequium debitum vertat, nè post grauius ab irato numine plectatur.

Hæc in Germaniam celeriter nūciata, aulā Cæsaris, apud alios admiratione, apud Cap. 7. Iste Ottho Imperator Germanorū primus, regnavit anno 936. quosdam irrisione affecerunt. Ottho tunc regnabat, qui Germanorū primus coronā Cæsareā legitimè sibi traditam in Germaniā intulit, vir illo honore, ob celebrem pietatē & rarā in bellis felicitatē non indignus, nec alienus à Venceslao, propter eximias ipsius virtutes: & qui vnā cum alijs Germaniæ Principibus, maiestātē Cæsaream officiosè comiterque cōseruabat. Is Ottho deliberandi causa diem ad conueniendū Principibus Vormaciam, edixerat, quòd vbi Venceslaus quoquè euocatus sine vlla dilati- Venceslaus vocatur ad imperialia comitia. one venisset, dicitur, postridiè dum solenne sacrificium cunctantiùs sacerdos facit, ipse similiter cunctantiùs curiam introiisse, eamque moram, quasi ex ambitione nata fuisset, Principes adèd agrè tulisse, vt conspirarent, nè quis ipsorum venienti assurgere, neu supra se locū confidendi dare veller. Persuasum denique Cæsari fuisse, vt sine vllo honore Boiemum, velut arrogantem transmitteret. At Cæsar ex conspectu du- Prodigiū à Cæsare visum. orum Angelorum, qui Venceslaum in curiam deducebant, subitoque ibidè disparuerant, obstupefactus, throno exilit, aduersum vadit, ipsumque Venceslaū tantum

non adorat, ac manu mox sua ad subsellia perductum, assidere sibi proximum iubet. Cæteris vehementer factū admirantibus, Cæsar facti causam aperit, vicissimque miratur, quòd nemo præter se quisquam Angelos, tam clarum manifestumque suū spectaculum exhibentes, oculis suis adspexerit. Hic Moguntinus Pontifex, se quidem nihil planè vidisse inquit, cæterum horrore quodā se percutum fuisse confitetur, ac tunc demum famæ quoque nuper inuulgatæ, quemadmodum videlicet interuentu numinis ab hostis impetu seruatus fuerit Venceslaus, fidem se habere, quandò in præsens paria numina, eundem à calumnia vindicauerit: quare indè simul vniuersi errati veniam deprecantur.

Cap. 8.

Sacras reliquias à Cæsare sibi dari petit.

Rex salutatur, tributo absolutur, insignis donatur.

Abnuire regiam dignitatem.

Cap. 9.

Delabra ab iplo cõstruntur.

Corpus S. Ludmillæ, post reseruentum, apparet incorruptum.

Translatio eius.

Cap. 10.

Isti Vuolfgangi Vita habetur vltimo Octobris.

Educatiõis fructus.

Cæsar præterea hunc tam liberalem hospiti habuit honorè, vt potestatè ei petendi concederet, quicquid petendū sibi à Cæsare putaret. Existimabat autè Cæsar, gloriosa eum & ambiriosa petiturum. At is brachiū diui Viti ex Gallia, sub Ludouico Pio Corbeiam in Saxoniam translatis, magnaue religione in Boiemia culti: dein Sigismundi quoque Burgundia Regis, propterea quòd Vandalicæ nationis fuerit, reliquias sibi dari postulauit. Ad quæ postulata Cæsar subridens, Ferces tu, inquit, primo quoque à reditu nostro in Saxoniam tempore, quas habere cupis reliquias: interim dona Cæsare digna à nobis accipe, Regium in primis decus quo te ex dignitate tua meritò decoramus, dein dè tributo absoluius, quod Carolus quondam soluendum Cæsariibus instituerat. Insistit postremò & insignia sua Venceslaum ferre, fuscam aquilam in clypeo candido. Facile hoc, & illud alterum de tributo amplexus est Venceslaus, sed idem caput suum diademate cingi, seque Regem inungi, aut Rex à suis appellari nullo pacto sustinuit: quanquam à Cæsare, atque ab alijs Regibus, & Principibus, Rex in epistolis salutaretur.

Allatis ex Saxonia sanctorum corporum Pragam reliquias, Venceslaus omnia alia ædificia missa faciens, applicare architectum manus ad ædè diuo Vito designandam, construendamque imperat. Subiciens dignissimum esse, vt profanis ædificijs sacra anteuertant. Cæterum antequàm illa inchoata erat, iam in templo diui Georgij à patre suo extructi Venceslaus locum sepulcro, in quod auia Ludmilla transferretur, delegerat, simulque absoluerat, ita vt nihil iam reliqui superesset, nisi vt translatio funeris ex arce Thetin, in arcem Pragensem à sacerdotibus perageretur. Auertere vnus aliquis ab instituto Venceslaui cupiebat, inquit, iam pridem corpus auia computruisse: quandoquidem plus triennium esset, cum illud terra obrutū iaceret, pro nimis seram fore eius corporis translationem. Excipit Venceslaus, Et si quidem iam in puluerem sit redactū, vel ipsum puluisculum perferri ad me cupio: sed contra fortasse eueniet, ac tu mi pater autumas: fac modò vt desiderio meo vnà cum cæteris morem geras. Paret ille, seque suis collegis addit comitè, vsque ad locum vbi sepulta erat Ludmilla: sepulcro recluso, nares statim omnium odor perfudit suauissimus, adhucque suauior arcula reclusa, in qua corpus tabe in corruptum, integrumque iacebat, nisi quòd parum quiddam ei de naso decerpserat arculae tabella confracta, quam incuriosè quidam tractauerat. Igitur læti re præsentis sacerdotis, feretrum subeunt, corpusque miraculis clarū, quò iubet Venceslaus deportat, conduntque. Sedenim Architectū quoque, in tēplo diui Viti proximo operas vrgent, vt opus celerius excreseat, festinate Venceslao ad noui tēpli dedicationem, sanctorumque reliquiarū consecrationem.

At tunc primū creandi Pontificis mentio orta: siquidè nullus ad eam vsque diè Pontifex in Boiemia creatus erat, sed à principio Morauia Antistes, postea ex Bauaria Ratisponensis, officio pontificali apud Boiemos fungebatur. Idem Ratisponensis in Morauia quoque, aliquandiu faciebat, quandiu videlicet vacua sedes ibidem suo Præsule fuerat, nempe annis quinq; & triginta. Quanquam igitur Venceslaus Ratisponā pro Pontifice (diuus Volfgangus tunc Pontifex ibi erat) qui templū diuo Vito destinatū in arce Pragensi dedicaret, suos quosdā miserit, non idèo tamen curam remisit querendi viam, qua facilimè ad inducendū Pragam Præsulē, vt instituerat, peruenire posset, sed has eius pias curas, sicut plerasque alias ad religionem pertinentes, mater nimis impia interturbare nō destitit. Pari modo, vt mater, Boleslaus filius moratus, armatusque ad turbandā & oppugnandā fratris pietatem fuit. Nam si aliās vnquam educatio ostendit, quantum momenti afferat ad ingenerandos hominibus mores, tum certè in illis duobus alumnis, ex iisdem parentibus prognatis, mirificè demonstrat. Nam Venceslaus, qui à Ludmilla muliere religiosa educus à puero fuerat, omnibus pietatis, & cuiusvis præterea virtutis numeris vir absolutissimus euasit, sicut è diuerso Bolesla-

DE S. VENCESLAO DVCE ET MARTYRE.

Boleslaus tum impius, tū s̄auus, tum indomitus & violentus: quia Drahomira, quæ Boleslaum aluit, comparibus vitijs infectissima erat, paratissimaque per quālibet occasionem, incremēta bonæ religionis impedire, ac potissimum in sacerdotes desauire, quasi penes illos culpa resideret, quod disciplina (vt ipsa dicebat) ignauissimæ deditus Venceslaus, maiorem diei noctisque partem, circum sacella & aras aliasque caeremonias, quàm in negocijs serijs, & ad Principem pertinentibus contereret; quodq; illorum ipsorum sacerdotum instinctu, neque reuerentiam erga matrem, neque charitatem erga fratrem continuaret.

Itaque custodes plagosi per vias appositi erant, qui istu plagarū sacerdotes prohiberent, quo minis Venceslaū per quotidiana officia adire possent. Quæ de re factus certior diuus Wolfgangus, venire in Boemiam ad dedicandū templū superfedid, hæc exultatione vsus tanquā breui futurū esset, vt Antistes Pragæ inauguraretur. Cæterum nec Venceslaus fauorem erga sacerdotes, cultumque, nec vicissim illi officium solitum, qualicumque iniuria accepta, interrumpi sibi permiserūt. Furente indies magis ac magis Drahomira, cum quotidie fermē audiret, tanti esse Venceslaū in sacerdotes obsequij, vt ipse suis manibus vinū inter sacra, libaq; & thura illis subministraret, vt identidem illos domi quenque suæ inuiseret, necessarijsque rebus ante tempus succurreret, vtque à seruitute profana multos redimeret, & ad seruitia Dei illos cōuerteret: vt denique noctū plerunquē, vel in ipsa hyeme nudis incederet pedibus ad templa in quibus peruigilia celebrabant sacerdotes. Ferunt Podiuinū, qui intimus Venceslao, & assiduus comes fuerat, malè aliquandō à frigore & niuibus acceptum fuisse, quanquā ipse calceatus, Ducē suum discalceatum subsequeretur, rursus tamen subito incaluisse, cum primū videlicet pedes suos quemadmodū iussus erat, vestigijs Ducis impresserit.

Paulisper inter hæc suam rabiem Drahomira remisisse videbatur, postquam certior facta erat, Venceslaum tædio vitæ aulicæ & curarum publicarum, circumspicere locum sepositum, in quem cum sodalibus diui Benedicti cucullatis, ipse quoque sodalis futurus diuerteret. Nam & Romam ad Pontificem suos iam misisse inaudierat, qui peterent, vt illius autoritate liceret, in Boemia eiusmodi sodalitiū institui. Sed dum Romanus Pōtifex legatos diutiū ppter domesticas seditiones retinet, dumque interim Venceslaus de consuetudine sua, deque sacris & caeremonijs nihil quidquā intermittit, non sustinens vltiorem dilationem impatientissima mulier, cōceptum iam pridem de tollendo Venceslao parricidium exequi properat. Natalis tunc dies infantuli, recens ex Boleslao editi se obtulerat. Ad hūc simul concelebrandū mater iuxta atque Boleslaus frater verbis suauissimis Venceslaum inuitant, gaudio ipsorum cōmuni oblatū esse tempus dicentes, quo tota domus Principalis meritō gaudere debeat, nato ex Boleslao Principe, qui spem successiōnis in principatū Boemix continuaret. Siquidem Venceslaus præter aliam rebus in alijs abstinentiā & cōtinentia, constantiq; seruata quoque in omne æuum suum virginitatis suæ clarus fuit: Et Boleslaus tunc primū pater esse incepit, producto ad spem successiōnis filiolo.

Hoc igitur modo inuitatus Venceslaus, rametsi multo satis tēpore, à quouis matris fratrisque contubernio se remouisset, attamen, vt antiquum seruaret morē suū, nemini cuiquam, non solū natura coniunctissimis, officiū suum denegandi, ad natalitia se Boleslauiam venturum ad diem recepit. Interimque in cubiculum secedēs, quos fidelissimos habuit, secum ad fenestram seducit, iubetque eos in atrium Pauli presbyteri, frequētia sacerdotū refertū despiciere: ac mox altè suspiria ducens, Quam cuperem, inquit, vanus videri augur, vtinamque fiat, vt irritum venti secum auferant meum auguriū, videre tamen mihi iam videor, eum locū, qui mea cura, tanto sacerdotum cœtu, quantum cernitis celebratur, paulò post discessū hinc meo, repente desertum iri, eadem videlicet sacerdotū futuram per ista diuinans, quæ illis ab interitu suo immineret. Cæterum qui tunc præsentēs aderant, non intelligebant, quorsum dicta hæc tenderent. Podiuinus tamen, scopum coniectura attingebat, cum Ducem suum reuocare à proposito Boleslauiam eundi tentaret, sed in cassum. Olim nanque pro religione & pietate Venceslaus, nullum periculū, nullū casum, nullū vitæ discrimē sibi vitandum putauit, ideoque die lustrali appetente, nihil amplius moratus, quàm dum se apud sacerdotem expiat, dum aræ adstat, dum sacrosanctum delibat libum, extremum salutis viaticum, indè continuò Boleslauiam petit. Sed neque Boleslaus procrastinat fratri ire obuiam, eum complecti, gratulari aduentui composita adula-

447

Boleslaus
matrisat.

Cap. 11.
Implacabile
Boleslai
in sacerdo-
res odium.

S. Venceslai
benignitas.

Podiuinus
Venceslao
intimus.

Cap. 12.

Eccē religi-
osum S. Vē-
ceslai ani-
mum.

Boleslao fra-
tri infans
natus.

S. Vencesla-
us perpetua
virginitate
celebris.

Cap. 13.
Inuitatur
ad natalitia

Præfagia de
cæde sacer-
dotum.

Vadit Bo-
leslauiam.

tione. Conuiuio dein mater adhibita, quanto magis ad omne facinus exercita erat, tanto blandius hospitem filium habuit, traxitque in seram noctem conuiuium.

Cap. 14. At Venceslaus quanquam intelligeret quod tenderent blanditiæ, & quamobrem produceretur conuiuium, non tamen omisit, quin de media nocte surgens, iret in templum, ut orationes solitas Deo optimo commemoraret. In ea re occupatum inuadit Boleslaus frater, à matre ad scelus vigilantiore excitatus, ac primo ab isto suo frustratur, ense sibi de manibus ob insperatum stuporem elapso, mox redeunte animo & furore, quem sceleris participes clientuli extinguere non patiebantur, ictum reperit, ac facile inermem fratrem, patienterque plagam excipientem, interficit: dissimularaque nece manè statim filium lustrat, nomenque ei inter lustrandum, Strachy-

S. Venceslaus à fratre in templo trucidatur.

Strachy-
quas filius
Boleslai
Plal. 51.

Rex Daniæ
in somnis
monetur,
templum S.
Venceslao
construere.

quas, à terrore conuiuij mutuato vocabulo, quod ipse terribile parricidio effecerat, indit. Ad eò gloriari in malitia etiam sua gestiebat, qui potens erat in iniquitate, nescius adesse Deum bonis omni tempore, tum in vita tum in morte, quem admodum illustrissimo tunc patuit exemplo. Eadem quippe nocte Rex Daniæ (vide quanto interuallo à Boemia semotus) per quietem se admonitum oraculo testatus est, ut martyris Venceslai in Boemia à fratre obtruncati, memoriam sibi colendam susciperet: id quomodo ab ipso factum, cæremonia, sacerdotum, templum in Dania diuo Venceslao dedicatū declarant: Ut interim alia penè infinita miracula data opera transcamus, partim quia nota & illustria, partim quia decantata à nostratibus, diebus penè omnibus habentur.

Cap. 15. Boleslaus, parto audacia & scelere principatu, audacter etiam illum, & non sine

Boleslaus
sicut in fa-
cerdotes &
Christiano

Vaticinium
sancti viri
impletur.

Podiuinus
laqueo ple-
ctitur.

Drahomira
terre hiatu
absorpta.

Necis con-
fessio omnes
diuinitus
puniti.

scelere ab initio gessit, idque non obscure. Siquidem clara voce, omnibus qui aliqua cum diuo Venceslao familiaritate coniuncti erant, ac præcipue sacerdotibus, quicumque sua sponte Boemia non decederent, carcerem, exilium, eadem denunciauit. Adiecit mater, nè casti terræ mandarentur, sed abiecti, ut in campis iacerent, esca dilanianda canibus, alitibusque. Intrà breue igitur tempus vaticinium diui Venceslai completum fuit, vaticinantis, Fore ut à discessu suo, atrium Pauli presbyteri, sacerdotibus vacuum redderetur. Correptus inter præcipuos ad supplicium Podiuinus quoque, totum biennium in furca sub dio pendens, nulla tabe violari, nedum corrumpi conficique potuit, donec post haustam terræ hiatu Drahomiram, sepeliretur. Nam quo manifestior grauiorque pœna appareret, quæ meritò de crudelissima atque impiissima muliere exigenda fuerat, eo loci, quo adhuc insepulta iacebant ossa occisorum sacerdotum, terra sua sponte dehiscens, viam Drahomiram, vnà cum curru, & qui simul uehebantur absorbit, auriga solo incolumi, qui ad aram iuxta sitam (nunc haud extat) equo desiliens accurrit, cum fortè tintinnabulum tinnire audisset, ut corpus Domini adoraret, execrante illum Drahomira omnibus maledictis. Quarè locum eum etiam nunc, ut execratum, funestumque declinant viatores, qui arcem Pragensem ab occidentali plaga petunt. Quanquam terra eodem loci in statum pristinum cohæserit. Puniri & illi diuinitus, qui Boleslaum affectati, gladios etiam suos aduersus diuum Venceslaum strinxerunt: pars enim eorum mente alienata, in rabiemque versa præcipites ex alto deorsum se dabant: quidam in eos gladios, quos nudauerant, incubuere. Ad hæc, templi paries, quem prope occisus fuit diuus Venceslaus, velut cædis ipse quoque conscius, aut potius, ut testis foret sceleris sempiterni, nulla vllius opera abstergi eluique potuit à cruore, quo resperfus ex corpore diui Venceslai fuerat.

Cap. 16. Prodigijs
terræ, de
securia re-
mittit Bo-
leslaus.

Eius Vldri-
ci Vita est
4. l. ij.

Orthonis
Cæsarum vi-
ctoria con-
tra Hunos.

Hæc tandem tot prodigia, tamque varia supplicia, Boleslaum exterruerunt, ut mitius deinceps cum Christianis agere, sæuitiamque suam aduersus illos remittere inciperet. Accessit præterea nouus ex Cæsare Othone terror, minitante fratricidij vltionem, cum primum Hunnicum bellum confecisset. Quippe Hunni ex Pannonia vsque in Sueuiam progressi, urbem Augustam obsidione premebant, tanta suorum multitudine, ut dubitauerit Otho, prodire ne in aciem contra tantas copias, an castris se tenere securius fuerit: sed dubitantem Vldricus, Augustæ Præsul, in diuorum numerum postea relatus, indicto vnus diei ieiunio, ad ineundam pugnam impulit: certam ei victoriam (si pugnauerit) promittens. Nec se fellit. tantam enim inter Hunnos stragem Otho edidit, ut Lycus Augustanus suuius, mutatis in cruorem aquis, alueum suum scedauerit. Capti in eadem pugna duo Hunnorum Duces, supplicia crucibus luerunt. Ex Cæsarianis maximè insignis Conradus, Orthonis gener cecidit. Atque hoc interim spatio, quod per moras huiusce prælij interiectum fuit. Boleslaus

leslaus, vicum quem inhabitabat, fossis, vallis, mœnibus cingendum, munien-
damque suscipit, & quo celerius susceptum opus perficiat, vicinæ nobilitati iniungit,
vt certum quisque paterfamiliâs colonorum suorum, numerum operi continuando
attribuat. Cœpit abnuere operam eiusmodi senex quidam nobilis, inquiens: Exem-
pum se à maioribus non accepisse, vt ædificandis muris operam aliquam locaret, sed
vt potius pro salute principis in campo, & in ipsa acie siue eques, seu pedes dimica-
ret. Hic sauus Boleslaus (sic iam is passim cognominabatur) solita seuitie incensus:
At ego, inquit, nunc statim exemplum in te statuam, quo cæteri admoniti discant
parere Principibus, non autem imperia illorum contemnere. strictoque gladio mi-
serandum senem confodit, ac denuò vicinis iniungit, vt iussa obedienter faciant.

Operi absoluto, cinctoque oppido, nomen Boleslauia manet. Huic oppido cum
Ottho appropinquaret, missis obuiam legatis Boleslaus pacem magnis precibus cum
ipsis oppidanis cœpit petere. Valdè præcisè Ottho eis respondit, aliter pacem coire
non posse, nisi dedito sibi fratricida Boleslao. Porrò Boleslaus omnibus rebus ad
sustinendam obsidionem necessarijs, frumento, pecore, telis, armis, viris instructus
in oppido erat. Non ità Cæsar foris commeatu abundabat, vacuis vbiq; ex vicino
horreis, & pecoribus in sylvas longius abactis. Vndè paulò post factum, vt Cæsar ob-
rerum penuriam mutata duriore sententia, animum ad molliora inflecteret. Cum
igitur denuò Boleslaus, quanquam satis vt dixi instructus, conscientia tamen scelerum
timidus, gratiam Cæsaris ambiret, pacemque oraret, eam his tandem legibus impe-
trauit. Prima erat, vt commissa piacula omnibus modis expiaret. Altera, vt exules
Christianos reuocaret ab exilio. Tertia, ad tributum nuper remissum, denuò exol-
uendum reciperet. Vltima, vt eadem conditione atque cæteri Germaniæ princi-
pes, in nomen Cæsaris iuraret.

Obsidione soluta, Boleslaus suis præcepit, vt è conspectu suo sepulcrum & cor-
pus S. Venceslai remoueant, idque noctu, per multas tenebras Pragam transferant,
occulteque sine arbitris condant in æde diui Viti ab eodem Venceslao ædificata.
Grauiter nimirum ferebat signa & prodigia, identidem ad corpus sanctum nunc in
cæcos, nunc in claudos, nunc in surdos edi: putabatque fore, vt illo ad diui Viti
ædem, sepulto, Vito etiam potius, quam Venceslao miracula edita attribuerentur.
Sed vide, vt se innocentia & sanctitas, vt denique ipsa veritas contra astum & impro-
bam calliditatem perfacile defendant. Plaustrum corpus impositum fuit, iussusque au-
riga quantum posset accelerare, vt ante lucem è Boleslauia Pragam perueniret. At
aurigam magis equi, quam ipse equos regebant. Itaque cum primò ad annem cui
Rochetnicze vocabulum, aquis tunc redundantem, deindè ad Vultaiam adhuc re-
dundantiorem ventum esset, non ponte, vt ille volebat, sed plena aluco, vtrunque
annem equi transeunt, pedibus tantum non siccis, mox vltra Vultaiam ad carce-
rerem arci Pragensi subiectum, immobiliter subsistunt, nec indè vlla vise amoue-
ri patiuntur nisi die clarissimo, cum iam multorum aliorum spectatorum oculis res
esset restatissima, corpus diui Venceslai vectores vehere, id quod obstinatè prius il-
li negabant, quam vinciti ad vnum omnes è carcere illo dimissi fuissent. Corpus præ-
terquam quòd à corruptione post triennium incolume repertum est, insuper etiam
ab omnibus vulneribus erat percuratum, vna tantum auricula capiti defuerat,
eam Premyslaua Venceslai soror ad limen templi, in quo occisus frater
erat, inuentam, arcula clausam habuit. Cæterum re, vt gesta su-
it cognita, nè quid de corpore sancto desideraretur,
eandem statim Pragam misit, statimque
illa capiti suo adhæsit.

Sciatij De-
leslao tradit-
litus.

Cap. 17.

Ortho obfi-
det Bolesla-
uam.

Conditiones
pacis Boles-
lao propo-
sita.

Cap. 18.

Fratis & in
cadaver in-
uidia.

Translatio
S. Venceslai.

Manet eius
corpus im-
mobile, do-
nec vni è
carcere di-
mittantur.

Corpus ei
post trien-
nium incor-
ruptum.
Auricula ei
absissa, ca-
piti adha-
ret.

EIVSDEM S. VVENCESLAI BOEMORVM DV-
CIS ET MARTYRIS, BREVIS HISTORIA, EX AENEAE

*Syluij tum quidem Cardinalis, postea Pontificis Maximi, Historiae
Boemicae Cap. 14. & 15.*

Septēb. 28.
Ex cap. 14.

*al. Drabo-
mira sive
Drabomi-
cia.
Vuenceslaus
& Boleslaus
gemini.

Cap. 15.

Virtutes S.
Vuenceslai:

*alias Curi-
nensi

*Curinensem

*praesulem,
legendum.

Proptij fra-
tris manu
interimitur

Rex Daniae
per visum

ORSIVOIVS coniunxque Ludmilla, Christianam ve-
ritatem amplexi, fidem catholicam inter Boemos maxi-
mè ampliârunt. Ludmilla filia fuit Comitis Slamborij ca-
telli Bizenâ, quod postea Melinca dictum est. Ex qua tu-
lit Borsuoius duos filios, Spitigneum & Vradislaum. Pri-
nus patri succedit: sed moriens sine filijs, fratri principa-
tum reliquit. Coniunx Vradislaui * Drabonucia, mulier au-
dax & ad scelus prona, duos pariter filios viro peperit,
Vuenceslaum & Boleslaum. Priorem Ludmillæ tradidit
educandum: alterum ipsa enutriuit. Alutani ex nutriti-
bus mutuari mores. Vuenceslaus pietatē colere, mansue-
tudinē præ se ferre, Christiana sacra venerari, largiri multa pauperibus, nulli noxi-
us esse: Boleslaus idolorum sectari culturam, honores ambitiosè quarere, adulte-
rari, rapere, occidere, in scelera cuncta prolabi.

Pater suprema ordinans, Ludmillæ, cuius integritatem prudentiamque optimè
nôset, quousque liberi adoleuissent, gubernationem provinciae dimiserat. Id ægrè
Dabronucia fuit: Tymam & Simonem nefarios homines submittens, scorum in ca-
stello Thetini strangulari iussit. Ipsa deinde imperium accepit, in omnes crudelis, in
Christianos fauissima & intolerabilis: ac propterea etiam Vuenceslao filio infesta,
cui præferre fratrem non dubitauit. De Vuenceslao hæc referuntur: Potus cibique
parcissimum fuisse tradunt, corporis maiestate decorum, virginitatem ad vltimum
vitæ seruasse: diuina in templis officia diurna nocturnaque nunquam neglexisse. Et
noctis quidem tempore nudis pedibus super glaciem ac niuem iter agentem, vim fri-
goris minimè sensisse: Podium verò eius comitem, cum caligatus obriguisset, iussum
vestigia Vuenceslai pedibus premere, concaluisse. Postera diè cruenta sancti viri ve-
stigia inuenta. Inisse eum, populo perurgente, adhuc viuente matre, principatum.
Duci verò * Curmensi, nulla iniuria lacessito, cum exercitu in Boëmiam ingresso,
atque agros vastare conanti, armatum cum copijs occurrisse: vocatoque in collo-
quium, singulare certamen obtulisse. Accepta ab aduersario conditione, vbi manus
conferi debuit, Angelos visos, qui Vuenceslaum protegēt, arma ministrarent: ter-
ritum ea nouitate * Curmensem, ex equo prolapsum veniam petiuisse: Boëmum li-
benter humiliato pepercisse, monuisseque nè deinceps aliena cuperet.

Similem Angelorum comitarum vidisse aiunt Imperatorem, cum Vuenceslaus
adolescens in eius curia obuersaretur, eamque ob causam brachium S. Viti dono ei
dedisse, in cuius honore cathedralis ædes in Praga constructa est. Ferunt tunc Boëmi-
am sub Episcopo Ratisponensi fuisse: ac propterea cum Vuenceslaus Vuolfgangū
* praesidem, qui postea inter sanctos relatus est, ad consecrationem eius basilicæ sum-
mis precibus inuitasset, respondisse pontificem, coram Deo iam iam templum suum
dedicatum esse, quod futuram metropolitam cerneret: missurum se ramentum, qui sua
vice Vuenceslao satisfaceret. Creuerat iam Vuenceslai nomē, mira que populi cha-
ritate atque admiratione celebrabatur. Sed quanto ceteris acceptior erat, tanto acrius
in se odium fratris matrisque concitabat: ac propterea licet dimittere seculum,
& in monachum tonderi destinasset, non potuerunt infelices animæ sancti viri pro-
positum expectare: sed impatientes moræ, piam principis intentionem scelere præ-
ueniunt. Fit conuiuium apud Boleslaū, matre iubente: vocatur Vuenceslaus. Qui etsi
mortē instare prædixerat, facta tamē cum sacerdote de peccatis suis ex more Christi-
ano confessione, fraternā domū ingreditur: ibique statim Boleslai manu percussus
interijt. Dicat aliquis, homicidam sui ipsius Vuenceslaū fuisse: negetq; caelo dignum,
qui certæ se morti obtulerit. Nos, Gotthorū instante procella, plurimas Romæ puel-
las fuisse legimus, pudicitiae suæ vim inferri timentes: & nè in manus hostiles incide-
rent, in Tyberim sese præcipitauerunt. Quæ postea miraculis coruscantes, sanctorum
honores meruere. Vuenceslai sanctitati, qua die cæsus est, Christum Deū testimoniū
praestitisse, memoria prodiderūt: qui Regi Daciae per visum apparēs, suo martyri ad e-

con-

DE S. MICHAËLE ARCHANGELO.

construi mandauit. Ipsum autem Vuenceslaum multis miraculis claruisse, atque inter sanctos martyres ab Ecclesia receptum tradunt: Dabronuciam paucis post diebus, fatis suis trahentibus, ultionemque parricidij exigentibus, hiatu terræ apud arcem Pragensem absorptam: Boleslaum multis sceleribus nobilitatum, morbo absumptum duos filios reliquisse, Boleslaum, paternum nomen referentem, & Strati-
quatem.

451
libetur S.
Vuenceslao
templi ex-
truere.

PANTOLEONIS DIACONI ET CHARTOPHY,

LACIS MAGNÆ ECCLESIAË, — ENCOMIUM IN

maximū & gloriosissimū Michaelē militiæ principem.

Ex Simeone Metaphraste, die 8. Nouembris.

AT ERI AE expertium spirituum Dominus, & qui in omnem carnem obrinet potestatem & administrationem, qui etiam nostram formauit essentiam + quinetiam vniuersum mundum, qui cadit sub adsp̄ctum, constituit, eumque continet & conseruat propter homines: immò verò qui propter solam bonitatem ex ijs, quæ non sunt, ad hoc vt essent, produxit vniuersa, is est solus, qui natura & propriè & primò dux est omnium, eorumque curam gerit & eis prouidet: & qui cuiuslibet, quod dicitur & intelligitur bonū, est efficiens, impertiens, suppeditans & prima causa. Secundò autem nobis constituit diuinos An-

Septembris
29. Iuxta La-
tinos.
Cap. 16.

gelos & Archangelos, qui curam gerent & præsent generi hominū, propter bonitatem naturalem, vt suppeditarent hominibus diuinos nuncios & dona, & componerent & dirigerent eorum vitam ad ea, quæ sunt meliora. Et ex diuinis quidem & infinitis Angelis, alios quidem vnumquenque vniciuque præesse fidelium, & eum regere iussit Dominus, vt dicit in diuinis Euangelijs + Videre, nè despiciatis vnum ex his paruis: quoniam Angeli eorum perpetuò adspiciunt faciem patris mei qui est in cælis. Similiter autem hanc quoquè confirmat sententiam, diuinus propheta Dauid, dicens: Nè des in commotionem pedem tuum, & non dormitabit, qui te custodit Angelus.

Angeli ho-
minū curam
gerunt.

Matth. 18.

Psal. 120.

Alios autem, vt alienas & ignotas gentes regerent, vt qui omnia administrēt, constituit pro numero gentium, vt vnus Angelus totam gentem gubernaret, quomodo etiam scriptum est in cantico Mosaiico: Quando diuidebat altissimus gentes, vt disperdit filios Adami + Statuit terminos gentium secundum numerum Angelorum Dei. Summè autem benedictum, & vndiquè exaudiendum, & omni ex parte venerandum militiæ Principem Michaelē, meliorum & diuinitus inspiratorum & fidelissimorum hominum esse præsidem, & eorum salutis curam gerere voluit: quomodo ipse vniuersorum Deus dicit Mosi sacrorum interpreti: Vade ad Pharaonem regem Aegypti, & educes populum meum filios Israel ex Aegypto: & mittam Angelum meum ante faciem tuam, & parabit viam tuam, vt deducat populum in terram tibi promissam, quam iuraui patribus vestris. Quinetiam propheta Daniel in visione Angeli audiuit eum dicentem + Princeps seu præses Angelus regni Persarum festiuit mihi, nè reuocaretur populus Israel ex captiuitate Babylonis: nec est vllus, qui eos mecum tueatur, nisi Michael princeps vester. Hoc ipsum autem sic quoquè Dauid apertè significat: Castrametabitur Angelus Domini in circuitu timentium eum, & liberabit eos. Quis enim tam strenuus fidelium propugnator insigniter apparuit, veteris & noui intercessor illuminationum, semper castra locans in circuitu fidelium, & nos redimens à telis Belial, & omnium inimicorum nostrorum, qui sub adsp̄ctum cadunt & non cadunt, vt Michael, dulcis reuera & veneranda res & nomen?

Cap. 2.

Deut. 32.

S. Michael
summè ve-
nerandus.
Exod. 3.
& 23.

Dan. 10.

Psal. 33.

Michael, qui planè est plenus pietate Archangelica: qui propter eam, quæ conuenit in Dominum, reuerentiam, pietatem & grati animi virtutem ineffabilem, & quæ mutari non potest stabilitatem, prope thronum assitit Dominicum horrendum & terribilem, cum Cherubim, qui multos habent oculos, & cum Seraphim, qui habent sex alas, & primum locum obtinet inter mille millia, & decies mille myriades Angelicorum ordinum: & proximè citra vllum stuporem canit tèr sanctum &

Cap. 3.

Esai. 6.
S. Michael
primum in-
ter Angelos
locum ob-
tinet.